

Frokostmøte: Hvordan skal det være å leie bolig i Norge?
Innledning av LO-leder Peggy Hessen Følsvik
19. oktober 2022

«Vi kom fra alle kanter av landet, fra myggviddene i nord og svaberga i sør, fra de reinspikka fergekaiene i vest og de mørke granskauene i øst. Drømmen var endelig gått i oppfyllelse. Fulle av forundra og samtidig skeptisk forventning, mønstra foreldra våre de svære kolossene vi skulle bo i.

Vi skulle befolke skyskraperne».

Velkommen til LOs frokostmøte om leiesektoren i boligmarkedet.

Sitatet over er hentet fra Tove Nilsens roman «Skyskraperengler», som er en hylles til det å vokse opp i drabantbyen Bøler på 1960-tallet.

Dit, og til andre liknende blokkområder rundt om i landet, flytta arbeiderklassen.

De kom ikke bare fra distriktene, de kom også fra dårlige, trange boliger i arbeiderstrøkene i sentrum.

I drabantbyene fikk folk bad i leiligheten, egne rom til barna og fellesvaskeri i kjelleren.

De fikk sol og luft og store tumleplasser for voksne og barn mellom blokkene.

Arbeiderbevegelsen var en helt sentral aktør og initiativtaker da en aktiv boligpolitikk ble meislet ut og iverksatt for å løse den prekære bolignøden som preget Norge i mellomkrigstiden og etter andre verdenskrig.

Men det var ikke bare en prekær bolignød som ble løst gjennom at folk fikk husrom.

Det ble bygget ut områder der planleggerne og arkitektene hadde visjoner om gode bomiljø for vanlige folk.

Det lyktes de langt på vei med.

Etterkrigstidens boligbygging er kanskje den viktigste faktoren til at arbeiderklassen i Norge fikk bedre levekår.

For fagbevegelsen har dette vært viktig, og en stor seier.

Så er det noe som har vært spesielt viktig i Norge, og der har vi skilt oss litt fra andre land: Vanlige folk skulle ikke bare ha en god bolig, de skulle også ha mulighet til å eie den selv.

Resultatet av denne politikken er at langt de fleste i dag eier en bolig i god standard.

Men; i Norge ble boligpolitikken på mange måter offer for sin egen suksess da folk flest hadde fått en god boligstandard og ikke lenger så behovet for den statlige styringen. Resultat er en boligsektor som i all hovedsak er markedsstyrt, også innenfor leiemarkedet.

Det er, relativt sett, få utleieboliger eid av kommunene i Norge. Markedet er dominert av private aktører.

Utleieleiligheter er blitt investeringsobjekter med stor avkastning, og enkelte eiendomsbaroner har blitt søkkrike på å eie utleiemaskiner.

Økende boligpriser har gjort at flere leier. Selv om idealet, og det beste for flest mulig, er å eie sin egen bolig, så bør vi også i Norge har et leiemarked som fungerer bedre enn det gjør i dag.

Prisene er for tiden høye og mange av utleieboligene er dårlige.

De som er avhengig av å leie bolig over tid, står svakt.

For mange innebærer det uforholdsmessig høye boutgifter, ofte dårlig standard og hyppige flyttinger.

Jeg vil sitere fra en annen bok, gitt ut i 2016. I romanen «Endelig skal vi le» av Birgit Alm er alenemoren Ellinor på boligjakt.

«Det står at leieforholdet er ettårig, med mulighet for forlengelse. Punktet om depositum må jeg lese to ganger, for det står faktisk at depositum bare er en måneds leie. Da trenger jeg ikke nevne depositumsgarantien fra sosialkontoret likevel. Jeg må da få til det, å skaffe en måneds husleie.»

Kanskje får Ellinor og sønnen bli boende lenger enn ett år.

Kanskje får han da gå på den samme skolen gjennom oppveksten.

Men i deres tilværelse finnes det ikke en slik forutsigbarhet.

I den virkelige verden er det dessverre for mange som har det sånn som Ellinor.

For dere. Å motvirke ulikhet har vært LOs viktigste jobb siden 1899. Da er det viktig at vi også tar tak i den ulikheten som har utviklet seg i boligmarkedet.

LO skal i dag og fremover bidra til å fylle tomrom i den boligpolitiske debatten og løfte aktuelle problemstillinger og konsekvenser av de siste tiårenes boligpolitikk.

Vi trenger en boligpolitikk for vanlig arbeidsfolk - i tillegg til sårbare grupper i samfunnet.

Boligpolitikken må igjen bli en sentral del av vår velferds- og fordelingspolitikk.

Jeg sier ikke at det finnes enkle løsninger, og LO har ikke alle svarene.

Men vi må være med i diskusjonen og bruke vår stemme. Da er det lurt å samarbeide med andre. Denne gangen er det HK og Forbrukerrådet. Jeg ser fram til et spennende frokostmøte.